

6. klass – ajalugu (70 tundi)

Muinasaeeg ja vanaaeeg

I Muinasaeeg

Teema olulisus

Muinasajal hakkasid inimesed üle minema toidu korjamiselt ja jahipidamiselt põllumajandusele. See oli niivõrd oluline muutus, et seda nimetatakse põllumajanduslikuks revolutsiooniks. See võimaldas saaki suurendada ja tekkisid püüasulad, mis viis tsivilisatsioonide tekkimiseni. Muinasajal tehti suuri edusamme tööriistade ja tehnoloogia valdkonnas. Näiteks võeti kasutusele metallid. Muinasaegne ühiskond oli sõltuv looduslikest ressurssidest ning inimesed pidid neid ressursse hoolikalt kasutama ja jälgima, et neid ei ammendataks. See on meile väärtuslikuks õppetunniks, kuidas ka tänapäeval jätkusuutlikult kooskõlas loodusega eksisteerida, hoida keskkonda enda ümber ja olla teadlik tarbija. Muinasaja käsitlemisel kinnistatakse õpilase oskust orienteeruda ajas, tunda ja kasutada kontekstis ajaloomõisteid, näha põhjuse-tagajärje seoseid, arendada erinevaid õpioskusi (nt analüüsioskus) jne. Eesti ning kitsamalt kodukoha ajaloo tutvumine loob käsitletavate teemade ja paikadega isikliku seose.

Õpitulemused:

ÕPILANE:

- nimetab muinasaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest
- kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid
- seletab ja kasutab mõisteid kontekstis

Mõisted ja märksõnad: esiaeg ehk muinasaeeg, vanaaeeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia, inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, küttimine ja korilus

Metoodilised soovitused

Töö ajajoonega: ajaloo jagamine on tinglik. Mineviku uurimise ja mõistmise lihtsustamiseks jagatakse ajalugu perioodideks (sedelid, mida saab järjestada, asetada ajajoone peale); sajandite määramine ja ajajoonele kandmine.

Töö erinevate allikatüüpidega: ajalooallikate liigitamine, nt õigesse lahtrisse kas sedelitena või digitaalse harjutusena.

Pildiülesanne: tuua välja igale muinasaja perioodile tehnoloogiline uuendus ning mõtestada koos õpilastega, miks see oli oluline ja mida endaga kaasa tõi.

Näidata *kivist, pronksist ja rauast esemeid* ning neid võrrelda. Arutada, mis on ühe või teise materjali plussid ja miinused.

Pildianalüüs: pilt Eesti esimeste elanike asula paikadega, kuid pildil esineb vigu. Tuleb märkida asjad, mida 8000–9000 aastat tagasi siin elanud inimestel veel ei olnud.

Ajajoone koostamine muinasaja perioodidest (ajajoonele võib kanda ka tähtsamad avastused/leiutised).

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

matemaatikapädevus - kasutab matemaatikale omaseid sümboleid ja meetodeid.

õpipädevus - ajajoon kui oluline ajalooalane mõiste, selle kasutamine, õpilane kasutab õpitut tekstiloomes.

digipädevus - koostab digivahendite abil [ajajoone](#)

LÄBIVAD TEEMAD:

teabekeskond ja meediakasutus - analüüsioskuse arendamine.

AINEALANE LÕIMING:

matemaatika - aja mõõtmine: arvtelje koostamine, sajandite määramine, arvutamine - kui palju aega on ühest sündmusest möödunud?

eesti keel - kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse arendamine.

usundiõpetus - maailma religioonide tekkimine, sobivad [ülesanded II kooliastme usundiõpetuse kavast](#)

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitusel

Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: [video 7, Ajaarvamine](#) ; [video 4, Kirjalikud ajalooallikad ja arhiivid](#) ; [video 5, Esemelised ajalooallikad, muuseumid, arheoloogia ja muinsuskaitse, osad 1-3](#)
Ajaarvamine [1](#) ja [2](#) ; [Sajandite määramine](#) ; [Ajalooga seotud mõisted](#) ; [Ajaloallikad ja nende eesmärgid](#) ; [Muinasaja allikad ja nende uurimine](#) ; [Õppetegevust aktiivistavad meetodid.docx](#).

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video 1, [Sissejuhatus muinas- ja vanaaega](#) ; video 2, [Inimese evolutsioon](#) ; [Tehnoloogia areng muinasajal \(ja vanaajal\)](#)

Kontroll ja hindamine

Ajajoone koostamine – arvutamine, rooma ja araabia numbrid. Joonistada oma elu ajatelje ning kirjutada iga eluaasta kõrvale need sündmused, mis on olulised. Leida kõrvale sündmusi Eesti või maailma ajaloost. Järjestada ajaloo perioode, paigutada sündmused õigesse ajaloo perioodi.

EIS: 1) [Ajaloole lähtetaseme test 6. klassile](#), testi ID 9598:

2) [Ajalooperioodid. Ajatelg](#)

3) [Ajaperioodid. Ajaarvamine](#)

4) [Ajaloosündmuste dateerimine](#), testi ID 4621:

5) [Kütid-korilased, põlluharijad-karjakasvatajad](#)

Õpilane valib ühe muinasaja perioodi ja koostab *lühijutu*.

Pildianalüüs: leiab pildilt üles esemed, mis ei sobi muinasaega.

Seoste loomine: käsitletud teemade raames anda ette märksõnad ja õpilane peab ajastule kohaselt lahti seletama selle tähtsuse (miks oli oluline, mis muutus jne).

Muinasaeg Eestis

Õpitulemused

ÕPILANE:

- kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Eestis
- teab esimesi asulaid: Pulli ja Kunda Lammasmägi
- teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu

Mõisted, märksõnad: Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalme

Metoodilised soovitused

Töö kaardiga (kontuurkaardi täitmine): kaardile kantakse Kunda Lammasmägi, Pulli asula. Lisaks kantakse kaardile õpilase kodukoht ja võimalusel tema kodukohaga seotud muinasaegne asulakoht ja inimasustuse tekeeaeg.

Kristo Siig videote põhjal *võrdleva tabeli* täitmine: kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg - lühiiseloostumus, peamised uuendused. Arutelu iga video vaatamise järel.

Film ["Välek Vibulane"](#) Juurde koostada küsimused.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus - oma teadmiste ja oskuste analüüsimine.

suhtluspädevus - selge ja asjakohase eneseväljendus oskuse arendamine.

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet – õpilane teab, et eestlaste käitumist on ajaloos muutunud.

teabekeskond ja meediakasutus - õppekäik teemaga seotud kohta kui füüsiline teabekeskond.

AINEALANE LÕIMING:

kunstiõpetus - õpilane illustreerib oma teadmiste põhjal eestlaste eluolu muinasajal.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 9, [Eesti kiviaeg](#) ; video 10, [Eesti pronksi- ja rauaaeg](#)

Õppematerjali iga maakonna muinasaja kohta leiab: ["Eesti kultuurilooline õppematerjal"](#)

Kontroll ja hindamine

EIS: 1) [Muinasajad Eestis \(keskmine kiviaeg\)](#)

2) [Muinasajad Eestis \(noorem kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg\)](#)

Võrdlev tabel: elu muinasajal ja tänapäeval.

Empaatiaväljendus: õpilane kirjutab lühijutu „Kui ma oleksin elanud muinasajal” ning illustreerib selle. Ülesande saab lahendada ka mõnes digikeskkonnas (Google Drive vms).

II Vanaaeg

1. Vana- Idamaad

Teema olulisus

Esimesed suured riigid tekkisid sooja kliimaga aladel üleujutavate jõgede orgudes, kus liikumine toimus peamiselt veeteede kaudu. Tänu üleujutustele oli muld viljakas ja sai tegeleda viljakasvatusega. Tekkis tööjaotus ning võrdsete inimeste kogukonnast eraldusid ajapikku teised ühiskonnakihid. Rahvaarvu kasvades oli vaja viljakat maad juurde saada. Selliste suurte tööde korraldamiseks – niisutuskanalite kaevamine, tammide ehitamine, ühiselt maa kaitsmine

vaenlase eest – tekkisidki esimesed riigid ja võeti kasutusele kiri. Õpilasel kujuneb oskus orienteeruda ajaloolises ajas, oskus leida, analüüsida ning mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist, nt miks kujunesid tsivilisatsioonid just suurte jõgede ääres või miks võeti kasutusele kiri. Kujuneb oskus töötada ajalookaardiga ning täita kontuurkaarti.

Õpitulemused

ÕPILANE:

- selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid
- oskab näidata kaardil Egiptust, Mesopotaamiat, Vana Indiat ja Vana Hiinat

Mõisted, märksõnad: tsivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges

Metoodilised soovitused

Töö kaardiga: esimeste tsivilisatsioonide paiknemine jõgede ääres

Definitsioonikaardi koostamine mõiste TSIVILISATSIOON kohta (tunnused, näited, oma definitsiooni koostamine)

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

Õpipädevus - definitsioonikaardi koostamine, oma definitsiooni sõnastamine koos näidetega töötamine kaardiga - kontuurkaardile tsivilisatsioonide ja jõgede märkimine

LÄBIVAD TEEMAD:

keskkond ja jätkusuutlik areng – tsivilisatsiooni tekkimine: arutletakse, mis tingimused olid soodsad, et esimesed tsivilisatsioonid tekkisid just jõgede äärde. Keskkonnast sõltusid inimeste tegevusalad.

AINEALANE LÕIMING:

ühiskonnaõpetus - riigi tunnused (skeem riigi tunnuste kohta)

loodusõpetus - Euroopa ja Aasia kaart, jõed.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

[Esitlus](#) ; Kristo Siig. 6. klass ajaloo kursus: [Riikide \(tsivilisatsioonide teke\)](#)

Kontroll ja hindamine

Esimeste tsivilisatsioonide *kontuurkaardile* kandmine

Jõgede kokku viimine õige kõrgkultuuriga.

Oma definitsiooni sõnastamine *definitsioonikaardi* põhjal.

2. Mesopotaamia

Õpitulemused

ÕPILANE:

- teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus
- teab, kes oli Hammurapi
- mõistab Mesopotaamia kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näiteid

Mõisted, märksõnad: sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš

Metoodilised soovitused

Töö kaardiga - millised tänapäeva riigid asuvad muistse Mesopotaamia alal, jõed, looduslikud olud.

Töö tekstiga - ajalooalaste küsimuste koostamine ja neile vastamine paarilisega

Töö ajalooallikatega - Hammurapi seadustekogu

[Monogramm kiilkirjas](#)

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

Õpipädevus - (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine, allikatöö: Hammurapi seadustekogu lugemine ja arutelu.

matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogia pädevus - ratta ja vankri leiutamine, astroloogia ja astronoomia tundmine, suured ehitised (tsikuraat, Babüloni rippuvad aiad, Ištari väravad)

LÄBIVAD TEEMAD:

keskkond ja jätkusuutlik areng – mesopotaamlaste oskus kasutada ära jõgesid kõrgkultuuri kujunemisel, leiutised, kiilkirja kasutuselevõtt

AINEALANE LÕIMING:

loodusõpetus - kaarditöö, looduslikud olud Lähis-Idas, maavarad, planeetide nimed

ühiskonnaõpetus - mesopotaamlaste usund, linnriik kui ühiskonna valitsemise vorm

eesti keel - küsimuste koostamine teksti põhjal ja neile vastamine, funktsionaalse

lugemisoskuse arendamine (allikatöö)

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

[Esitlus](#) ; Kristo Siig. 6. klass ajaloo kursus: [Mis on Mesopotaamia?](#) ; [Sumerid](#) ; [Assüüria ja Babüloonia](#) ; [Mesopotaamia usund ja mütoloogia](#) ; Enesekontrolliks: [mõiste+pilt](#) ; [Lünktekst](#) ; [Ristsõna](#) ; [Mõisted 1](#) ; [Mõisted 2](#) ;

Kontroll ja hindamine

Töö kontuurkaardiga - kontuurkaardile Mesopotaamia, jõgede, sumerite asula ja Babülioni linna märkimine

Mõistete kasutamine - koostab etteantud mõistetega lauseid, kasutab mõisteid õiges kontekstis, lünktekst.

Kirjeldamine - Mesopotaamia riikliku korraldus, kasutades ajalookaarti ja pilte, toob näiteid leiutistest ja kultuurisaavutustest.

3. Egiptus

Õpitulemused

ÕPILANE:

- teab, milline oli Egiptuse riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon
- kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel
- tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias
- toob näiteid kujutavast kunstist, teab mõnda Egiptuse püramiide

Mõisted, märksõnad: vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüürus, palsameerimine, muumia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja geomeetria

Metoodilised soovitused, sh diferentseerimise võimalused:

Töö piltidega: õpilane märgib, kes on pildil: Thutmosis III, Ramses II ja Tutanhamon.

Ühenda paarid: viia kokku valitseja ja selgitus tema kohta.

LühiettekanDED paaris- või grupitööna Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutustest (õpetaja annab ette suunavad märksõnad ja/või küsimused).

Töö tekstiga, paaristöö: õpilane loeb teksti, esitab teksti kohta küsimused (küsisõnad ette anda), teine õpilane vastab küsimustele ja esitab oma vastused paarilisele.

Ristsõna koostamine.

Ideekaart Egiptuse riikliku korralduse kohta, nt kasutada videomaterjali.

Joonistada Vana-Egiptuse teemaline pilt ja õpilane kirjeldab lühidalt, mida kujutas, miks just nii kujutas.

Lühijutt "Kui ma elaksin Vanas Egiptuses"

Kaarditöö: Egiptus, Niilus, olulisemad paigad Vana-Egiptuses, püramiidide asukohad.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus - (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine.

suhtluspädevus - asjakohase kirjaliku eneseväljenduse arendamine.

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikkus inimeseks, Vana-Egiptuse kultuuripärast kaasajal.

väärtused ja kõlblus - orjapidamine antiikajal ja inimelu väärtus tänapäeval.

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine.

inglise keel - videodest teabe saamine ja selle mõistmine.

kunstiõpetus - Egiptuse teemalise pildi joonistamine.

usundiõpetus - Õiglusejumalanna Maat [vt ülesannet](#)

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitus

[Psühhodraamameetodid](#) ajaloo- ja ühiskonnaõpetuses (Tallinn 2016), ül. 10.3. Vana-Egiptuse riik ja ühiskond (vajadusel materjali kohendada ja/või lihtsustada).

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: [Vana-Egiptuse kultuur ja teadus](#) ; [Vana-Egiptuse usund](#) ;

[Vana-Egiptuse riigikorraldus](#) ; [Loodusolud Egiptuses](#) ; SA Eesti Kunstimuuseum: ["Egiptuse](#)

[hiilgus"](#) ; Egiptuse jutud - [Egiptuse muusika](#) ; [Egiptuse köök](#) ; [Kuidas tehti muumiaid? \(ing. k\)](#) ;

[Niiluse jõe tähtsus Vana-Egiptuses \(ing. k\)](#) ; [Giza suur püramiid \(ing. k\)](#) ; [Giza püramiidid](#) ;

E-koolikott: [Arhitektuur](#) ; Raamat “Vana-Egiptuse inimene” (2012);

[Mida sõid Vana-Egiptuse elanikud?](#) ; [Hieroglüüfid](#) ; Tartu Ülikooli Kunstimuuseumis oleva

[muumia 3D mudel](#) ; Tartu Ülikooli Kunstimuuseumi [muumiakamber](#) ; [Ristsõna kordamiseks](#) ;

[Teadus Vanas-Egiptuses](#) ; [Isikulood: Tutanhamon](#) ; [Isikulood: Ramses II](#) ; [Isikulood: Thutmosis III](#)

Kontroll ja hindamine

Lühiettekanne tegemine ja esitlemine Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutuste kohta.

Avatud materjalide põhjal küsimustele vastamine.

Viktoriin Vana-Egiptuse teemadel piltide põhjal.

Lühijutu koostamine.

Kaardi põhjal küsimustele vastamine.

Arutlemine klassis Vana-Egiptuse ühiskonna ja tänapäeva ühiskonna erinevuste ja sarnasuste üle.

Ajajoone koostamine: isikute kandmine ajajoonele.

EIS: [Mesopotaamia ja Egiptuse ajaloolised paigad kaardil](#) ; [Mesopotaamia ja Egiptus.](#)

[Geograafilised paigad kaardil](#) ; [Vana-Egiptuse mõisted](#) ; [Vana-Egiptuse ja Mesopotaamia kuulsad valitsejad](#)

4. Vahemere idaranniku kõrgkultuurid: Foiniikia, Iisraeli ja Juuda riik

Õpitulemused

ÕPILANE:

- teab, et foiniiklased head meresõitjad, võtsid kasutusele tähestiku
- teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon
- teab, mis on Vana Testament

Mõisted, märksõnad: Tähestik, meresõitjad, Kartaago, ainujumala usk, Jahve, Mooses, Vana Testament, kümme käsku

Metoodilised soovitused, sh diferentseerimise võimalused:

Töö kaardiga: Foiniikia, Kartaago ja Iisraeli asukoht.

Töö tekstiga: ajalooalaste küsimuste koostamine ja neile vastamine.

Mooses <https://sites.google.com/view/isikulood/mooses?authuser=0>

Taavet <https://sites.google.com/view/isikulood/taavet?authuser=0>

Juutide ja egiptlaste usu võrdlemine

Töö allikaga: Vana Testament, kümme käsku

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

kultuuri ja väärtuspädevus - suhtume lugupidavalt teistesse kultuuridesse, juutide usk, kultuur ja riiklus, foiniiklased leiutasid tähestiku

õpipädevus (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine, allikatöö: Vana Testament, kümme käsku, lugemine ja arutelu.

LÄBIVAD TEEMAD:

väärtused ja kõlblus - õpilane tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid (kümme käsku ja nende tähendus)

kultuuriline identiteet - kujundatakse õpilase arusaamist kultuuride mitmekesisusest, kultuuril ja religioonil on inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana oluline roll

AINEALANE LÕIMING:

loodusõpetus - kaarditöö, looduslikud olud Lähis-Idas, maavarad, purpurpunase värvi saamine

ühiskonnaõpetus - judaism, Iisrael. Kaubandus jõukuse alusena (Foiniikia jõukad kaubalinnad)

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Esitlus [“Foiniikia linnad”](#) ; [Foiniikia tähestik](#) ;

Film “Exodus: Jumalad ja kuningad”. [Ringo Ringvee kommentaar Ringvaates](#) ;

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 20: [Juudid ehk heebrealased ja Iisraeli riik](#) ;

video 21: [heebrealaste usund](#) ; video 22: [juutide pärimus ja Vana Testament](#) ;

[Suhtlus antiikajal \(foiniiklased\)](#) ; [Judaismi lühiülevaade](#)

Kontroll ja hindamine

Lünktekst [Foiniikia kohta](#)

Foiniikia kohta [tõeste väidete leidmine](#)

[Foiniiklaste merereisid](#)

[Iisraeli riik ja rahvas](#)

5. Vana-India ja Vana-Hiina

Teema olulisus:

Vana-India ja Vana-Hiina kuuluvad maailma vanimate kõrgkultuuride hulka. Sealt on pärit mitmed teadmised ja leiutised, mida igapäevaelus kasutame. Tänapäeva Hiina Rahvavabariik ja India Vabariik on maailma suurima rahvaarvuga riigid ning avaldavad olulist mõju maailma majandusele ja poliitikale. Hiina ja India ajaloo, kultuuri ning religiooni tundmine aitab kaasa avara silmaringiga tolerantse maailmakodaniku kujunemisele, kes väärtustab kultuurilist mitmekesisust.

Õpitulemused

ÕPILANE:

- teab, et Vana-India ja Hiina kõrgkultuurid tekkisid suurte jõgede äärde
- teab, mis on kastisüsteem
- toob näiteid India ja Hiina avastustest ja leiutistest
- mõistab, et erinevates piirkondades on erinevad usulised tõekspidamised ja väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis

Mõisted, märksõnad: India ja Indus, Ganges, kastisüsteem, usulised tõekspidamised, budism, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male, Hiina ja Huang He, Jangtse, keisriigi algus, Hiina müür, Suur Siiditee, kompass, paber, Konfutsius

Metoodilised soovitused

Rühmatöö: rühm jagab omavahel alateemad. Õpilane teeb oma alateema kohta illustreeritud kokkuvõtte ning õpib oma teemat teistele selgelt ja arusaadavalt selgitama.

[Rühmatöö hindamise juhend](#)

Võib koostada plakati või slaidiesitluse etteantud hindamisjuhendi alusel.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

kultuuri- ja väärtuspädevus - peab lugu Vana India ja Hiina kultuurist ja religioosetest tõekspidamistest, panusest maailma kultuurilukku.

õpi- ja suhtluspädevus – töötab rühmas, võtab vastutuse oma ülesande tegemisel, otsib infot, sõnastab olulise, jagab kohustusi, suhtleb rühmaliikmetega viisakalt.

enesemääratluspädevus –

õpilane reflekteerib õpitut, mis õnnestus hästi, mida peab veel harjutama

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet – õpilane väärtustab kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis

tehnoloogia ja innovatsioon - väärtustab Hiinas ja Indisas kasutusele võetud leiutisi ja innovatsiooni

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse arendamine.

kunstiõpetus - posterit või esitluse kujundamine

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitus

Ristsõnad: [Muistne Hiina](#) ; [Muistne India](#) ; Enesekontrolliks: [Vana-Hiina ja Vana-India](#) ;
[Geograafilised paigad](#)

Kontroll ja hindamine

Klassikaaslaste tagasiside

Esinenud rühm annab konstruktiivset tagasisidet hindamismudeli põhjal järgmisele ettekandjale (tõstab esile, mis on esitluses või plakatil hästi/õnnestunud jne).

[Näiteid hindamisjuhenditest.](#)

Esimesena võib tagasisidestada nt õpetaja või viimane rühm, kes esineb.

Rühm paneb oma teema kohta kirja nt neli-viis küsimust. Kõigi rühmade küsimustest paneb õpetaja kokku *kuldvillaku*.

II Vana-Kreeka ja Vana-Rooma

Teema olulisus:

Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajalugu, kultuur ning teadussaavutused on oluliselt mõjutanud inimeste arusaama meid ümbritsevast maailmast ning inimestevahelistest suhetest. Lääne kultuur ja lääneliku demokraatia põhimõtted pärinevad Vana-Kreekast. Kreeka filosoofid leiutasid tänapäeva teaduse ning Kreeka ajaloos peituvad lääne meditsiini juured. Rooma impeeriumis arenes välja võrdsusel ja õiglusel põhinev õigussüsteem. Paljud antiikaja tehnoloogilised saavutused (teedevõrk, akveduktid, termid) on aluseks tänapäeva tehnilistele lahendustele.

Antiikaja ajaloo õppimise kaudu kujundame kultuuriteadlikku inimest, kes tajub kultuuri rolli inimeste mõtte- ja käitumisladi mõjutajana ning selle muutumist ajaloo jooksul. See võimaldab näha paralleele mineviku ja tänapäeva vahel ning analüüsida põhjuse-tagajärg seoseid. Antiikajaloo kaudu puutub õpilane kokku uute mõistetega, mille tundmine ja kontekstis kasutamine laiendab õpilase oskussõnavara. Sõnavara rikkus on omakorda mõtlemise alus. Töötamine erinevate allikate ja kaartidega võimaldab arendada õpilase funktsionaalset kirjaoskust, oskust teha järeldusi, luua seoseid ning kriitiliselt hinnata erinevate allikate usaldusväärsust.

Vana-Kreeka

1. Kreeta-Mükeene kultuur

Õpitulemused

ÕPILANE:

- oskab näidata kaardil: Kreeka, Kreeta, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta
- teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist

Mõisted, märksõnad: Balkani poolsaar, Hellas ja hellenid, barbarid, Kreeka, Kreeta, Ateena, Sparta, Knossos, Mükeene

Metoodilised soovitused

Töö kaardiga: [Interaktiivne kaart](#)/seinakaart, kontuurkaart.

Magnetkaardid: õpilased leiavad õpetaja abiga tähtsamad märksõnad, mille alusel koostatakse koos teema kokkuvõte.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus - (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine.

suhtluspädevus - asjakohase kirjaliku eneseväljenduse arendamine.

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet – õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks, kes teab, et antiikkultuuri juured peituvad Kreete-Mükeene kultuuris.

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine, sidusate lausete moodustamine..

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video, [Kreeka geograafia](#) ; video, [Kreeta-Mükeene kultuur](#)

Kontroll ja hindamine

EIS: [Vana-Kreeka põllumajandus](#) ; [Knossose palee](#) ; [Kreeta kultuur](#)

Märgib *kontuurkaardil* Vana-Kreeka piirkonnad ja linnriigid.

Täidab *tabeli*: Kreeta ja Mükeene võrdlus.

Kasutab ühiskonna iseloomustamiseks õpitud asjakohaseid märksõnu. Õpetaja annab ette märksõnad, millest tuleb kokku panna loogiline ja sidus kokkuvõttev lause/laused.

2. Kreeka linnriigid

Õpitulemused

ÕPILANE:

- kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal
- seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori

Mõisted, märksõnad: Homeros, eeposed "Ilias" ja "Odüsseia", Herakles, komöödia ja tragöödia, Zeus, Olümpia, olümpiamängud, 776 eKr, templid, arhitektuur, skulptuur, vaasimaalid, Herodotos, nt Pythagoras, Hippokrates, Sokrates, Platon, Aristoteles

Metoodilised soovitused

Ideekaardi koostamine õpetaja abiga või paaris/rühmatööna. Teemaga seonduvate märksõnade leidmine ja nende täiendamine näidete ja/või iseloomulike tunnustega.

Tabeli koostamine, nt *TTS-meetod* (tean, tahan teada, sain teada).

Töö tekstiga, nt häälega lugemine ja arutelu ning teksti kohta küsimuste koostamine ja koostatud küsimuste kaasõpilastele vastamiseks suunamine.

Mäng: antiikolümpiamängude võistlusalad. Õpilased valivad ühe olümpiarõnga (võtta nt eri värvi hularõngad) ja seisavad selle sees. Õpetaja annab igale õpilasele sedeli, kus on antiikolümpiamängude erinevad alad. Kaks õpilast saavad sama ala. Õpetaja märguande peale tuleb õpilasel imiteerida saadud spordiala ja leida üles oma paariline.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

kultuuri- ja väärtuspädevus - seoste leidmine kultuuripärandi ja nüüdiskultuuri vahel.

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks. Õpilane teab Vana-Kreeka kultuuril on suur mõju tänapäevale.

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel ja kirjandus- funktsionaalse lugemisoskuse arendamine ja küsimuste formuleerimine, nimede/terminite ortograafia. Eepos.

kehaline kasvatus - olümpiamängud antiikajal ja tänapäeval.

kunstiõpetus - oma igapäevaelust valitud seiga vaasimaalina kujutamine.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video, [Vana-Kreeka usund](#) ; video, [Antiikolümpiamängud Vana-Kreeka kultuur](#). E-muuseumitund Tartu Ülikooli Kunstimuuseum ; [Kreeka rõivamood antiikajal](#) ; [Vana-Kreeka piltides](#)

Kontroll ja hindamine

EIS: [Vana-Kreeka kultuur](#) ; [Herodotos](#) ; [Kreeka teater](#) ; [Vana-Kreeka olümpiamängud](#) ; [Vana-Kreeka mõisted](#)

Võrdlev tabel: antiikaja ja tänapäeva olümpiamängude sarnasused ja erinevused.

Etteantud märksõnade põhjal olümpiamängude kohta *lühijutu kirjutamine*.

Vaasimaalide põhjal kreeklaste kultuuri (vaasimaal kui oluline ajalooallikas) *kirjeldamine*.
Rühmatööna plakati koostamine Vana-Kreeka teadussaavutuste kohta, selle esitlemine.

3. Hellenism

Õpitulemused

ÕPILANE:

- teab, kes oli Aleksander Suur ja kirjeldab tema vallutuste tagajärgi
- selgitab, mis on hellenism ning toob näiteid hellenismiaja kultuuri- ja teadussaavutustest

Mõisted, märksõnad: Aleksander Suur, hellenism, Aleksandria, seitse maailmaime, nt
Eukleides, Archimedes, Ptolemaios

Metoodilised soovitused

Töö kaardiga - Aleksander Suure vallutused.

Pildiülesanne: tuua välja hellenismiaja olulisemad kultuurisaavutused.

Võrdlev analüüs: Aleksandria ja Ateena linnaplaani võrdlemine.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus - (ajaloo)kaardiga töötamise oskuse arendamine.

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - hellenismiaja kultuurisaavutuste kaudu kultuuripärandi väärtustamine.

AINELANE LÕIMING:

kunstiõpetus - vabal valikul hellenismiaja kultuurisaavutuse/

vanaaja seitsme maailmaime kujutamine.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video, [Aleksander Suur ja hellenismiaeg](#)

Kontroll ja hindamine

Oskab näidata riigi laienemist hellenismi perioodil ja kasutab sobivaid märksõnu Aleksander Suure maailmariigi iseloomustamiseks.

Rühmatöö. Õpilased koostavad esitluse hellenismiaja kultuuri- või teadussaavutuste kohta ning esitlevad seda. Ühine arutelu nende olulisuse üle.

Vana-Rooma

1. Rooma riigi tekkimine

Õpitulemused

ÕPILANE:

- näitab kaardil: Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma linn, Tiberi jõgi, Alpi mäestik
- teab Rooma riigi tekkelugu ning teab, kes oli Romulus ja miks on ta oluline Rooma kultuuriloos
- paigutab ajatelejele Rooma linna asutamise aasta
- selgitab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid: Kapitolium, foorum, ladina keel

Mõisted, märksõnad: Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma, Tiberi jõgi, Alpi mäestik, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum, ladina keel, etruskid

Metoodilised soovitused

Töö kaardiga Google Maps, [ajalookaart](#), kontuurkaart

Töö pildiga - Tiberi jõe kaldal seitse küngast, Kapitolium ja foorum, pildi põhjal lausete moodustamine asula kujunemisest, lünkteksti täitmine.

[Ristsõna](#) mõistete kinnistamiseks Rooma riigi tekkimise kohta

Paaristöö (sobib refleksioonifaasi): sedelid märksõnadega, paarilised võtavad vaheldumisi sedeleid ning koostavad saadud märksõnaga lauseid.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUS:

kultuuri ja väärtuspädevus - lugupidamine teise kultuuri suhtes: legend Romulusest ja Remusest, pronksist emahunt Rooma linna sümbolina, ladina keel, millest kujunes sajanditeks Euroopas kirjakeel

õpipädevus: kujundatakse oskust töötada kaardi, ajajoone ja tekstiga

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - Rooma kultuuri mõju teiste rahvaste ajaloole

keskkond ja jätkusuutlik areng - Rooma linna teke Tiberi jõe kaldale, soo kuivendamine - foorum

AINEALANE LÕIMING –

loodusõpetus - Apeniini ps, Itaalia geograafiline asend ja loodusolud

matemaatika - Rooma linna vanuse arvutamine, kuningate ajajärgu pikkus.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitus

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 36: [Vana-Rooma sissejuhatus](#) ; video 38: [Vana Rooma geograafiline asend ja loodusolud](#) ; video 39: [Kuidas Rooma alguse sai](#)

Kontroll ja hindamine

Kontuurkaardi täitmine: õpilane kannab kaardile Itaalia ajalooga seotud olulised kohad või kirjeldab kaardi põhjal Itaalia geograafilist asendit.

EIS [kaart](#)

[Itaalia esimesed valitsejad](#)

Lünktekst Rooma linna tekkimise kohta

Jutu koostamine märksõnade põhjal. Nt Apeniini ps, Tiberi jõgi, Latiumi maakond, latiinid, ladina keel, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum

Töö ajajoonega: kannab ajajoonele Rooma linna asutamise aasta legendi põhjal ning kuningriigi lõpudaatumi.

2. Rooma vabariik

Õpitulemused

ÕPILANE:

- selgitab Rooma vabariigi riigikorda
- kirjeldab ja näitab kaardi abil Rooma riigi laienemist
- teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks
- seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk
- teab, kes oli Caesar ja põhjendab tema olulisust

Mõisted, märksõnad: vabariik, senat, konsul, rahvakoosolek, Puunia sõjad, Hannibal, Kartaago, Caesar, leegion, kodusõda

Metoodilised soovitus

Töö tekstiga: häälega lugemine

Segipaistatud laused Puunia sõja kohta. Puunia sõdade põhjuste ja tagajärgede sõnastamine

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUS:

Õpipädevus - küsimuste koostamine teksti kohta, kaaslaste intervjuerimine ja info edasirääkimine

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - Rooma kultuuri mõju teiste rahvaste ajaloole

AINEALANE LÕIMING:

loodusõpetus - kaart. Hannibali teekond üle Alpide

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 40: [Rooma vabariik](#) ; video 41: [Rooma riigi laienemine](#) ; video 42: [Kodusõdade periood ja Julius Caesar](#) ; Reisile minuga. [Kartaago](#)

Kontroll ja hindamine

EIS Lünktekst - [Rooma vabariigi kujunemine](#)

Õiged-valed väited Puunia sõdade kohta.

Selgitab paarilisele, kes oli Julius Caesar ning millega on ta ajalukku läinud

3. Eluolu Vanas-Roomas

Õpitulemused

ÕPILANE:

- kirjeldab eluolu Rooma riigis
- teab mõisteid: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, gladiaator ja kasutab neid õiges kontekstis

Mõisted, märksõnad: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, perekond, ori, gladiaator

Metoodilised soovitused

Võrdlev tabel patriitside ja plebeide õiguste kohta

Vastastikune õpetamine - eluolu teemal (erinevad ühiskonnakihid, perekond, kooliharidus, gladiaatorid). Ekspertrühmad koostavad kaks küsimust, kus küsivad kõige olulisemat oma

alateema kohta. Nende põhjal teeb õpetaja pärast kodurühmades õpetamist enesekontrollitesti õpilastele.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

Õpipädevus - vastastikuse õpetamise meetod tagab, et kõik õpilased on kogu tunni vältel aktiivsed ja kujundavad tunni vältel mitmesuguseid olulisi oskusi (teksti lugemine, olulise väljatoomine, teistele oma teema õpetamine ning refleksioonifaasis õpitu meenutamine).

kultuuri- ja väärtuspädevus - orjandusliku Rooma ühiskonna väärtused.

LÄBIVAD TEEMAD:

väärtused ja kõlblus - õpilane mõistab, et orjanduslikus Roomas olid teistsugused väärtuspõhimõtted ning me ei saa neid hinnata.

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - funktsionaalne lugemine, lühidalt olulise kirja panemine, selgesõnaliselt oma mõtete edasi andmine, st oma teema õpetamine.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitus

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 45: [Eluolu ja kultuur Rooma riigis](#)

Kontroll ja hindamine

Õpilaste koostatud küsimustele vastamine teema lõpus, õpilane võib kasutada enda käsikirjalisi märkmeid.

Lühijutu koostamine etteantud küsimuste abil: Üks päev Rooma linnas.

EIS roomlaste [eluolu](#) ; [Roomlaste riietus ja pere](#)

4. Kultuur ja religioon Vanas-Roomas

Õpitulemused

ÕPILANE:

- teab roomlaste usule iseloomulikke jooni
- mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos
- teab, kes oli Jeesus Kristus ning mõistab tema olulisust kultuuriloos
- kasutab uusi mõisteid õiges kontekstis

Mõisted, märksõnad: templid, amfiteater, akvedukt, triumf, Colosseum, kristlus, Uus Testament, piibel

Metoodilised soovitused, sh diferentseerimise võimalused:

Magnetkaardid uute mõistete õppimiseks materjalide põhjal

Rühmatöö: materjalide põhjal lühikokkuvõtete koostamine Vana-Rooma kultuuri kultuuripärandist

Plakati koostamine ja selle esitlemine Vana-Rooma kultuuripärandi kohta rühmas (nt ehitised, skulptuurid). [Hindamisjuhendid](#)

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

kultuuri- ja väärtuspädevus - seoste leidmine kultuuripärandi ja nüüdiskultuuri vahel.

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks. Õpilane teab Vana-Rooma kultuuril on suur mõju tänapäevale.

keskkond ja jätkusuutlik areng - akveduktid, teede ehitus, termid, kanalisatsioon

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel ja kirjandus- funktsionaalse lugemisoskuse arendamine ja küsimuste formuleerimine, nimede/terminite ortograafia.

kunstiõpetus - plakati illustreerimine, arhitektuuriliste saavutuste kujutamine pildina.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 45: [Eluolu ja kultuur Rooma riigis](#) ; video 44, [Kristluse teke](#)

Kontroll ja hindamine

Venni diagramm: Vana-Rooma ja Vana-Kreeka kultuuri ja religiooni põhijoonte võrdlus

Plakati koostamine ja selle esitlemine Vana-Rooma kultuuripärandi kohta (nt ehitised, skulptuurid).

[Hindamismudelid](#)

5. Rooma keisririik

Õpitulemused

ÕPILANE:

- selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda
- tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisririigi ajal
- teab, miks lõhenes Rooma keisririik
- teab, kes oli Augustus ja põhjendab tema olulisust
- teab, millal ja miks lagunes Rooma keisririik

Mõisted, märksõnad: provints, Lääne-Rooma, Ida-Rooma, Augustus, Konstantinoopol, 476, hunnid, suur rahvasterändamine

Metoodilised soovitused

Töö kaardi ja ajajoonega: Lääne- ja Ida-Rooma, provintsid, Konstantinoopol, hunnid rünnakusuunad, rahvasterändamine.

Kinnistavad harjutused EIS keskkonnas: [Rooma muutumine suurriigiks](#)

Teksti abil võrdleva tabeli koostamine Lääne- ja Ida-Rooma iseloomulike tunnustega.

Kolmeastmeline intervjuu [Augustuse](#) kohta ; [Gaius Julius Caesar](#) ; [Keiser Augustus](#)

Pimesikk Rooma ajalooperioodide kordamiseks. Sobib rühmatööks. Rühm saab osadeks lõigatud teksti ja sinna juurde kuuluvad illustratsioonid. Tekstiosad jaotatakse rühmaliikmete vahel, liikmed tutvuvad nendega põhjalikult ning kirjutavad välja iseloomulikud jooned või märksõnad. Pärast pannakse tekst tervikuks kokku.

Võib koostada *ajajoone* Vana-Rooma ajaloo kohta, kanda olulisemad daatumid, paigutada sinna sündmusi või pilte eri perioodidest, iseloomustada sündmusi/ pilte mõne lausega.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus - ajalookaardi abil teadmiste hankimine ja sõnastamine, ajajoone kasutamine orienteerumaks ajaloolises ajas, sündmuste jagamine Rooma ajaloo eri perioodidesse.

LÄBIVAD TEEMAD:

väärtused ja kõlblus - õpilane mõistab, et orjanduslikus Roomas olid teistsugused väärtuspõhimõtted ning me ei saa neid hinnata tänapäeval harjunud vaatenurgast.

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - funktsionaalse lugemise kujundamine, küsimuste koostamine, selge eneseväljenduse arendamine.

matemaatika - ajajoonele daatumite kandmine, Augustuse valitsemisaja arvutamine.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 43: [Rooma keisririik](#) ; video 46: [Kuidas Rooma riik lagunes?](#) ; Enesekontrolliks: [Vana-Rooma ajaloo etapid](#) ;
[Buratino tegutseb jälle: Rooma keisrid](#) (min-st 6.30)

Kontroll ja hindamine

Vana-Rooma [diagnostiline test](#) EIS keskkonnas

Kaardi abil keisririigi lõhenemise kirjeldamine ning Rooma keisririigi lagunemise selgitamine
Suure rahvasterändamise ja hunnide pealetungi mõjul.